

Yeni sosyal demokrasi

**HASAN BÜLENT
KAHRAMAN**

Çok öne çıkmasa da bir tartışma giderek gelişmekte ve kendisini yavaş yavaş hissettirmektedir. Bu, sosyal demokrasi kavramının anlamına, işlevine ve niteliğine dönük bir irdelemedir. Aslında, CHP'yle birleşmeden önce SHP içinde çok yaşanmış bu sorgulama şimdi kendisini daha farklı bir boyutta duyumsatmaktadır. SHP içinde daha çok sosyal demokrasinin Türkiye'deki kökenlerine dönük olan bu araştırma şimdi sosyal demokrasi

- demokrasi bağlamında kendisini göstermektedir.

Türkiye sosyal demokrasisi evrensel sosyal demokrasiden değil kendisine özgü bir gelenekten türemiştir. Çoğu kez 'devleti kuran parti' olarak tanımlanan CHP'nin zaman içindeki dönüşümüyle kendisini temellendirmeyi denemiştir. Ne var ki, daha 1960'larda ortaya koyulan ve bu doğrultudaki ilk adım olan 'ortanın solu' kavramı dahi reel bir sol anlayışa karşı çıkarılmıştır. 1970'lerin sonunda ise

'demokratik sol' kavramı tercih edilmiş, öylelikle evrensel sosyal demokrasiyle aradaki fark vurgulanmak istenmiştir.

Bu modelin dayanakları CHP'nin temel altı okudur. Dolayısıyla da cumhuriyetçi ilkelerdir. O ilkelerin bazıları zaman içinde adeta demokrasiye karşı kullanılmıştır. Örneğin laiklik, salt laiklik ve demokrasi dışı bir cumhuriyetçilik için önemsenmiştir. Öteki kimi ilkeler ise, örneğin devletçilik, gene zamanla gelişen yeni sol modellerin Türkiye'de yerleştirilmesine engel teşkil etmiştir. Bu durumda yeni bir solun, cumhuriyetin modernist bir dönüşümü sağlayan temel değerlerinin tümünü bir geçmiş bilinci ve geleneği oluşturmak için kabul ettikten sonra onların ötesinde bir tanım araması zorunludur. Bu ise, küreselleşmenin getirdiği yeni yapının iyice anlaşılmasıyla mümkündür.

Günümüzde küreselleşmenin getirdiği iki büyük açılımdan birisi ulus devletlerin tekçi, içine kapalı ve dikey hiyerarşilere dayalı yapısını kırmasıdır. Devlete karşı toplumların öne çıkmasına olanak veren bu süreçte anayasaların anlamı da değişmiştir. Devleti esas alan bir anayasacılıktan bireyi esas alan yeni bir

anayasa anlayışına geçilmiştir. Böylelikle, sivil toplum ve özgür birey kavramları geriye dönüşü olmaksızın benimsenmiştir. Gene küreselleşmenin ikinci büyük açılımı demokratik değerlerin gördüğü evrensel kabuldür. Daha önce ulus devletlerin iç sorunları olarak görülen olgular artık uluslararası kuruluşların izlemesine açık hale gelmiştir. Bu model elbette yeni bir ekonomik modelle beslenmiştir. Sol, artık bu zemin üstünde oturmaktadır.

Türkiye, sosyal demokrasisi kuruluş döneminde ve 1960 - 70'lerde iki büyük evrim olanağını kaçırmıştır. Kuruluşunda, kökenini tanımlarken 70'lerde ise devletçilikten kurtulma aşamasında, sosyal demokrasi bilinç eksikliğinin kurbanı olmuştur. Bu 'anakronizma' sorununun temel nedeni sosyal demokrasinin Türkiye'de devletle yaşadığı organik tümleşikliklerdir. Sosyal demokrasinin şimdi 1990'larda kendisini dönüştürmesi için yeni bir süreç olanağı vardır. Eğer genel geçer yargılarla ve koşullanmışlıklarla bu süreci, yani küreselleşmeyi ihmal etmezse Türkiye sosyal demokrasisi tarihinde ilk kez 'zamanın ruhunu' yaşama şansını yakalayabilir.

e - mail: kahraman@sabanciuniv.edu.tr